לתם קטן

מדור בו ידובר על צפורים שאינן צפורי-נפש ועל נכסים שאינם נכסי-צאן-ברזל, על הכך ועל לא כלום — על הא ובעיקר על דא.

אלביס פרסלי נולד בישראל וטנור תימני שווה 12 דולאר

בחור טראגי

אלביס פרסלי השתחרר לפני זמן קצר מהצבא, עטור תהילה ואות־הצטיינות על התנהגות למופת. הוא השאיר אחריו בגרמניה לבבות שבורים והגיע לארצות־הברית כמנצח. הוא נשק לננסי סינאטרה, בתו של פראנקי, ש־באה במיוחד לשדה־התעופה, קיבל בחיוך את תריסר הכותנות שקנתה לו ותחם על אלפי אוטוגראפים. הוא נראה מאושר. אולם איש, מלבדנו, לרבות אלביס עצמו, לא ידע כי הוא סובל מסכיזופרניה.

בתסן בק הסתובב החלק השני של אישיותו המפוצלת, בדירה קטנה ודחוסה — כשהוא סר וזעף. הוא לא טרח אפילו להשיב לשאלת אמו אם השיג עבודה. קולות ששת אחיו ואחיותיו עיצבנו אותו. הוא לבש את מכנסיו הכחולים הצרים־מאד, כתונת לבנה מעומלנת ואפודה כחולה, נעל את נעליו המחודדות, היטיב את תסרוקתו בעלת פיאות־הלחיים, ויצא לרחוב, כשהוא נושא בכיסו את פנקס־הזיהוי מס' 464999, בה נמחק, בתאריך 13.8.58, השם אפרים כהן, ונרשם באותיות ברורות השם: אלביס פרסלי.

אלביס בן ה־22, שהשתחרר לפני חודשים מספר מחיל־הים הישראלי, הוא נער נבוך ועצבני. הוא סובל ממחלת הקצרת, אותה קיבל, לטענתו, בתקופת שירותו בצבא, בעוד שמשרד־הבטחון כופר בדיעה זו ומסרב לשקמו. הוא איננו מצליח לקבל עבודה. הוא מתלהלך באידיאה־פיקס אחת: לארצות־הברית. בכל מחיר.

„אדבר אתכם ישר לעניין," אמר לנו בעברית קורקטית, אותה רכש בשנים הרבות בהן היה במוסדות חינוך שונים בקיבוצים שונים: „אני במצב של דיכאון. ממורמר. אין לי חברים. חשבתי שאמשוך תשומת־לב אם אחליף את שמי לאלביס פרסלי. אני מעריץ את מרבית השחקנים בהוליבוד. למה לא החלפתי את השם לטוני קורטיס? כי אני אוהב את השירה של אלביס. אני אוהב את כל הכוכבים, בעצם... השאיפה שלי בחיים זה להגיע לארצות־הברית. שם יהיה לי טוב. אני יודע. אני בן 22 ולא הצלחתי להסתדר.

„פניתי לראש־הממשלה, אבל לא נעניתי. אני רוצה לנסות את מזלי אצל השחקנים. כתבתי אפילו לאיגוד השחקנים בהוליבוד.

„יש לי כשרון. הייתי באולפן של עמוס מרוז. לא המשכתי, בגלל שלא היה לי כסף. כתבתי מכתבים לכל מיני אנשים בארצות־הברית. כתבתי אפילו לנשיא אייזנהואר. אלא מה? אני לא יודע אנגלית, אז התעצלתי לשלוח."

הוא הוציא חבילת ניירות, חיטט בה והגיש לנו את המכתב הבא, הכתוב עברית:

שלום רב לך אדוני הנשיא,

„אני מאמין שתוכל לעזור לי יותר מכל אדם אחר. כבוד הנשיא, העניין הוא שברצוני להגר לארצות־הברית להתיישבות קבע והשלטונות הישראליים מקשים על ההגירה. עוד בהיותי ילד קטן חלמתי להגיע לאמריקה. מחוסר אמצעים החלום לא התגשם וכיום אני בגיל 22, אחרי שירות צבאי בחיל־הים. כמו כן אני מעריץ מאד מאד את האומה האמריקנית ואת המשטר הקיים בה. בישראל החיים קשים מאד בשבילי.

„אני לא יכול להמשיך להישאר בישראל. אני מוכן לבוא לשרת בצבא האמריקני..."

בכבוד רב,

אלביס פרסלי (לשעבר אפרים כהן).

„לא כולם יודעים לבטא נכון את שמי", סיפר לנו בעצב. יש כאלה שקוראים לא אלבי, אחד אפילו קרא לי פרסאלי. כשהלכתי להחליף את שמי, הפקיד אפילו לא התפלא... לא איכפת לי אם צוחקים עלי. אני אוהב גם את פביאן וריקי נלסון, אבל הוא הכי מפורסם. אני גם שר קצת. אני לא יודע אנגלית, אחרת הייתי שר יוצא מן הכלל. אני אוהב בלוז ורוק־נ־רול. אני מעריץ גם את קליף ריצ'ארדס. יש לי כמה חברים עם תקליטים ו־טייפ. אני הרי מוכרח לדבר עם מישהו. אחרת אשתגע בכלל. אני הולך לסרטים. בעיקר טרגדיות ודראמות. כי אני בחור טראגי. קומדיות אני לא אוהב. אני מעריץ את רוק הדסון, ברט לנקסטר, פול ניומן, מרלון בראנדו, סנדרה די. בקיצור, כל השחקנים.

„כתבתי פעם לאליזבט טיילור, לא קיבלתי תשובה. כתבתי שני מכתבים לאלביס פרסלי, לא קיבלתי תשובה. כתבתי לסנדרה די, לא קיבלתי תשובה. כתבתי לסופרת קולנוע בהוליבוד, יהודית סלומון, לא קיבלתי תשובה. כתבתי לזיוה שפיר, לא קיבלתי תשובה.

הוא הוציא מבין ניירותיו שני דפים כתובים בעפרון. „הנה מה שכתבתי לאלביס פרסלי:"

„אלביס: עלי להודיע לך על מהלך חיי במדינת־ישראל. זה בערך דומה לדמות שאתה גילמת באהבה ועדנה (לאחינג יו), שהייתה בבית יתומים. בלי אף ידידים.

בדחתה מבית־היתומים היגעתה לבית קברות שם ראיתה קבר. החפתה את שמך על שמו של אדם שהיה בקבר משום שהיה לו ידידים ולך לא היו ידידים. ובכן, אלביס, זה היה רק בסרט, אבל אצלי זה בחיים.

„אני בן למשפחה ענייה. אבא שלי לא בבית, אמא שלי עובדת קשה גם מחוץ לבית וגם בבית. יש לי שלוש אחיות ושלושה אחים. מצבנו בבית קשה מאד. אני אחרי שירות צבאי בחיל־הים. עבודה קבועה אין לי.

את לאחינג־יו ראיתי 12 פעמים. דימיתי אותך אלי. למרות שראיתי הרבה פעמים, כל פעם שהייתי רואה את הסרט, הייתי אומר לעצמי שאתה ואני יכולים להיות ידידים וחברים טובים. אני 21 שנים מחפש ידידים טובים ולא מצאתי. כמו כן אני נולדתי בישראל. את שמי החלפתי מתוך הערצה ישירה אליך, ובתקווה שפעם נהיה ידידים. זה תלוי בך. הרבה פעמים אני אומר לעצמי: מדוע לא נולדתי בארצות־הברית? אז לבטח היינו יכולים להיפגש.

אני מקווה שתבין מה רצוני ומה מצבי ותרצה לעזור לי להגיע לארצות הברית.

(א) זה יאפשר לך פרסומת רחבה,

(ב) אתה מציל נפש אבודה.

ממני אלביס פרסלי.

שלום ולהתראות בארצות־הברית."

שאלנו אותו כיצד, בכל זאת, הוא מבלה את זמנו. „אין לי ראש בשביל בחורות, לקחת אותן לנשפים ו־קולנוע. דווקא היתה לי חברה שהיתה מבוזבזת עלי כסף. כעת היא נשואה. נערות, זה לא דבר מרכזי בחיים שלי.

„אומרים לי: מחר בטח תחליף את שמך לקליף ריצ'ארדס. אמרתי אף פעם לא. די. עשיתי את זה וזה יישאר ככה. עד שאהיה יציב יותר. לא אוכל להחליף את השם כל הזמן. זה מוריד מהכבוד... עכשיו עושים לי בעיות. במשרדים שואלים אותי למה. אני אומר להם: אתם מגלים לי את אמריקה. שואלים אותי כל מיני שאלות טפשיות: ‚אתה שר כמוהו, לפחות?' אם יש לי את השם הזה אני לא צריך לשיר. החלפתי את השם בלי מטרה.

„יש הרבה שבאים להקניט אותי. אומרים לי שהוא, אלביס, הוא כמו בחורה. אני לא עונה להם. שיידברו מה שהם רוצים. רובים שאומרים לי את זה, שומעים מוסיקה ערבית. אני מעדות המזרח, ולא מתבייש להגיד את זה. אני אומר להם, מה, פאריז אל־עטראש הוא זמר יותר טוב?"

לשכת התיירות מציגה

הם היו בג'רוסלם, הם ראו את שוק הבדואים בבאר־שיבא, הם ביקרו בחפירות של ג'אפא העתיקה והשתאו לדעת שהיא אחד הנמלים העתיקים ביותר בעולם. לשכת התיירות הממשלתית איננה מסתפקת רק בסיולים מאורגנים ומסירת אינפורמציה. היא רוצה להפגיש את התיירים גם עם ערכיה התרבותיים של יזראל. היא מארגנת, פעמיים בשבוע, פעם באכדיה ופעם בדן, ערבים קולטורליים. הערב בו נכחנו בדן היה מוקדש לענבל, ולמה שכונה „תצוגת אופנה מיניאטורית" — של משכית. כמובן.

ישבנו ליד גברת בלונדית־סינטטית, עם פרוזה סינטטית ושיניים סינטטיות, שהיתה בחברת יהודי יקר במשקפיים עבות־קרן, וחייכה לעבר מכרה, שלבשה על שמלת הכותנה הפשוטה שלה סארי הודי אכזוטי. המכרה השיבה חיוך ותחבה את מרפקה לצלעותיו של בעלה והעירה לו בקול נמוך, אך ברור, שישים יד לפה כשהוא מפהק.

קמנו לפנות מקום לגברת לא־ביותר־צעירה, שלבשה חליפת שאנטונג כתומה, שזה אך הוצאה מן המזוודה, ותייכנו בסלחנות כאשר דרכה על יבלותינו בסנדלים עבי־עקב ובעלי רצועות. סונתרנו מן הפנינים באוזניה, בצוארה, בשמלתה ובמשקפיה, והתכוננו לערב מבטיח ביותר.

לבנו יצא אל הגבר שהושב, מחוסר מקום, יחד עם רעייתו, במעבר, הוקם, הושב חזרה, הוקם והושב שוב, והערצנו אותו על אורך־רוחו, כאשר אמר בסבלנות רבה:

"We don't mind being abused."

אל המיקרופון קרבה גברת צעירה יפהפיה, בעלת שיער שחור, עיניים ירוקות וחיוך מסביר. למבטנו מלא ההתפעלות, מיהרה פקידה מלשכת התיירות, שאנו מכירים, להסביר לנו ששמה יהודית גלעדי. הגברת גלעדי אמרה בקול נעים, ובאנגלית לגמרי לא אמריקאית: „ליידיז אנד ג'נטלמן. גוט יונטף. נדמה לי שבאתם ב־זמן הנכון. מזג־האויר נעים, לא חם. אינני מתכחנת להיום. היום חמסין, אך זה יעבור. האם הייתם היום בשוק הבדואי של באר־שבע?" קולות מתנדבים ענו: „כן!" „אני מקווה," המשיכה, „שקיבלתם במלון את הקונייזלאך שלכם. כעת הייתי רוצה כמה מלים על ענבל. ענבל פרושו לשון פעמון הכבשים. תיאטרון ענבל יצר סגנון חדש בעולם הריקוד, שהוא מבוסס על התנועה והמוסיקה של יהודי תימן. גם התנ"ך ותחיית ישראל מהדים מקור לריקודי ענבל."

הריקוד הראשון, דאסה, הסבירה הגברת גלעדי, הוא מעין צעד המתפתח לנושא עם וראריאציות. יש בו שלושה וכבוד, ומוצאו מן המרחבים הגדולים והחן שבהליכת הגמל. עקבנו בעניין אחרי הריקוד והבינונו למה התכחנה הגברת גלעדי. הבחנו בין הרוקדים ביונה לוי הקטנה, שהיתה משך שנים חניכתה של מיה ארב־טובה, וזכתה לפרס שני בפסטיבל הנוער בווינה — ותהינו מה מעשיה כאן. הפריע לנו מעט להתרכז הגבר הצעיר האמריקאי מאחורינו, שהסביר לשכנתו:

"Very good success in America. Could'nt get tickets."

היא אמרה: "Isn't it exciting?"

„אבל למה לשני גברים יש זקנים ולשניים לא?"

שמענו בנימוס את יצחק אליעזרוב מגן על הצ'ארנג אותו שיחזר בעצמו, לפי סיפוריו של סבו, ניעזענו בראשנו בהסכמה להסברה של הגברת גלעדי שכנען הוא השם הטיפוסי למדינת ישראל, ואנו דאגנו במקצת לבלוטותיו של איתמר כהן, אחיו של סוליימאן הגדול, ששר בקול נשיי מדי לטעמנו. שכנתנו הסבירה לבעלה: „זה צריך להיות טנור תימני, כמו שיש טנור אירי, אתה יודע." לא הצלחנו לשמוע מה מלמל כתשובה.

לריקוד הבא, שבת שלום, הזכירה הגברת גלעדי את דברי חז"ל, שאמרו שיותר משהיהודים שמרו על השבת, שמרה השבת עליהם.

היופי שבתצוגת האופנה של משכית היה בכך שהיא היתה באמת מיניאטורית. רק כמה דגמים. הגברת גלעדי הסבירה במתיקות את הדגמים, וכאשר נדמה לה שההתלהבות איננה גדולה מדי, אמרה: „האם מישהו שרק? אני אוהבת את השריקות. שרקו שוב. טנק יו. וונדרפול. טנקיו."

ענבל חזרה לבמה, במשנה מרץ, בריקוד נשים יפה ומלא הומור, ושכן אחד אמר לשכנה אחרת: „עלה לי 12 דולאר לראות אותם בסטייסט". היא אמרה שזה בצדק, כי הם באמת וונדרפול. להקת ענבל סימה את ריקודה, והגברת גלעדי הכריזה „אשא ירסי טן זה הכל." חברי הלהקה פתחו במה שנקרא ריקוד הורה סוער. הגברת גלעדי הזמינה את הגברות להצטרף. חברי הלהקה שרו: הגלילה הגלילה הגלילה הגליל, הגלילה הגלילה הגליל. הגברות הצטרפו ונצח ישראל לא שיקר.